

# ADEVĂRUL

## ABONAMENTUL :

Pe un an — — — 4 cor.

Pe 1/2 de an — — — 2 „

Pe 1/4 de an — — — 1 „

Un număr 8 fileri.

**Pentru străinătate:**

Pe un an — — — 6 cor.

**Pentru America:**

Pe un an — — — 2 dolari

## ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

## Redacția și Administrația :

BUDAPESTA, VIII, CONTI-UTCA 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețuri moderate.

## Nori grei

se ridică și tot mai mult întunecă orizontul politicii din Ungaria. Ici-colea se aude deja și câte o bubuitură, câte un trăznet: semn că furtuna se apropie...

În palatul noului episcop gr.-cat. maghiar din Dobrițin a explodat o bombă, (ce se spune că ar fi fost trimisă de români), în urma căreia s'au stins trei vieți omenești și mai mulți inși au fost răniți. Iar în urma exploziei acesteia a fost alarmată întreaga obște maghiară, pretutindeni ura față de naționalități țigănești cu o putere sălbatică, injuriile față de valahi iarăși au ieșit din zăgazuri și curg cu'n avânt nepraznic înainte... Astfel e obștea neștiutoare, astfel sunt oamenii lipsiți de cunoștințe, nutriți numai cu fraze patriotice și 'n sufletul cărora cu mare grijă a fost sădită ura națională din fragețe tinerețe. Înțelegem starea suflătoare a obștei maghiare și nu-i imputăm nici o vină, pentru că nu vede adevărul, nu vede destul de curat ceiace s'a întâmplat la Dobrițin.

Atentatul acesta e un trăznet puternic venit în urma politicii feudale maghiare, în urma acelei politici, ce ține în robie întreg poporul de jos și asuprește cu îndirjire naționalitățile din țară. Bubuitura aceasta e un strigăt de: *destul!* — E un cuvânt departe răsunător, care spune atotputernicilor că jugul nu va mai fi putat cu umilință, asupririle trebuie să ia sfârșit!...

Explozia dela Dobrițin nu e răspuns numai la faptul guvernului, care a creiat noua episcopie gr.-cat. maghiară, atrăgând la ea aproape 20 mii de români și vreo 13 mii de ruteni, ci e urmarea firească a politicii feudale, purtată de toate guvernele maghiare de până acum. Politica Ungariei au făcut-o și o fac și azi feudali, nemeșii bogați și mulțumită acestei politici întreg poporul de jos e nedreptățit, iar naționalitățile sunt oprimate.

Feudalii, nemeșii bogați se țin morțiș la vechile lor privilegii și luptă din răsuputeri, ca nu cumva poporul sărac și muncitor să ajungă la vre-un drept, prin care și-ar putea îmbunătății soarta vieții. Și tot acești feudali, acești nemeși în parte bogați, în parte scăpătați se împotrivesc și înaintea egalei îndreptări a naționalităților din țară, ca ele nu cumva să se ridice pe cale culturală, economică, nu cumva să-și pretindă partea de drepturi ce se cuvine oricărui locuitor și cetățean.

Contra acestor feudali și contra politicii lor a răsunit bomba dela Dobrițin și odată ce focul s'a început nu va înceta până nu va triumfa dreptatea.

Mai de vreme ori mai tîrziu, e tot una, dar va trebui să vină timpul cînd atît poporul de jos își va primi drepturile sale cît și dezvoltarea naționalităților va fi asigurată. Dar asta numai prin înfrîngerea politicii feudale de azi se va putea ajunge. Numai cînd poporul de

jos își va primi drepturile firește, numai prin votul universal, prin dezvoltarea democrației se va putea deslega și chestiunea de naționalități din Ungaria. E o legătură strînsă între problema de naționalități dela noi și între lupta politică a muncitorimei. O singură putere: feudalismul încetușează atît dezvoltarea naționalităților, cît și ridicarea muncitorimei. Căderea acestuia va face cu puțință venirea unui viitor mai bun pentru ambele părți.

Adevărul acesta l-a luminat explozia bombei dela Dobrițin și ar trebui să fie orb cineva, ca să nu-l observe.

Oare sosit-a timpul ca și naționaliștii români să-și dea seamă de calea greșită pe care au apucat, sprijinind pe cel mai incarnat feudal și dușman al poporului: pe Tisza?

Vom vedea.

## Ce ar trebui să facem și noi ?

Comitetul conducător al partidului în urma unei hotărîri de mai nainte a început a scoate regulat în fiecare lună câte 1—2 broșuri de știință și de agitație, pe cari le răspîndește în număr mare și în cercuri foarte întinse. Până acum au apărut două broșuri mai mari scrise de distinsul nostru tovarăș și om de știință Karl Kautsky, despre „Revoluția socială“ și alte două mici broșurele de agitație în preț de câte 6 fileri: una scrisă de tovarășul Ernest Garami despre „Lupta de clasă“ și alta scrisă de tovarășul J. Weltner despre „Lupta economică“. Și cărțile acestea, cari sunt scrise într'o limbă curată, ușor de de înțeles, pretutindeni unde ajung luminează în negura necunoștinței, învață pe cei neștiutori și seamănă sămânța adevărului. Iar în urma lor rodul e bogat: tovarășii își înmulțesc cunoștințele și devin luptători conștienți ai socialismului.

Dacă pentru noi românii, ele totuși au un neajuns, și anume sunt scrise ungurește; nu le putem înțelege. E adevărat, că s'ar putea traduce și ar trebui scoase în românește, căci am avea mare lipsă de ele. Dar cum să o facem? Doar și până acum, din puținul ce-l avem, am jertfit și am scos două cărțile atît de folosite: „Ce este și ce vrea socialdemocrația?“ (prețul 10 fileri) și „Cine a cules astăvară?“ (prețul 6 fileri), însă tovarășii noștri n'au întîmpinat broșurile acestea cu însuflețirea ce se aștepta, nu le-au răspîndit și nici azi nu le răspîndesc. Astfel e cu neputință deocamdată a mai scoate altele. Și cât de dureros e faptul acesta! Cât e de bogată comoara științei și cât de mult am putea noi să învățăm, dacă n'am fi atît de indiferenți! Și spre binele nostru ar fi, deoarece e un adevăr sfînt: că numai prin învățatură vom înainta!

De aceia zicem tovarășilor: Părăsiți odată nepăsarea, apucați cărțile și broșurele noastre, duceți-le între popor, răspîndiți-le, căci prin asta faceți o slujbă mare cauzei noastre sfinte. E înălțătoare chemarea agitatorului, care la adunări prin cuvinte inflăcărare mișcă inimile ascultătorilor, dar tot așa de înălțătoare e și fapta modestă a celui ce răspîndește cuvîntul tipărit, a celui ce cu cărțile vîrește lumina în bordeiele sărăcioase și întunecate ale nevoiașilor.

Căci numai dacă își vor face și tovarășii datorința, numai dacă vor răspîndi broșurile ce le avem deja, numai atunci vom putea scoate și noi un șir de alte cărțile.

## Țărani români desmoșteniți

— Sfințenia proprietății private. —

„Nu fura“ e una dintre poruncile dumnezeiești. Nu lua ce nu-i al tău, că păcătuești, așa învață religia. Proprietatea privată e sfîntă, așa spun legile.

Dar iată avem în mână un deciz, un document dintre cele multe, care adeverește, că nu totdeauna e sfîntă proprietatea privată înaintea legii. Dacă vreun flămînd fură pâine: legiuitorul îl închide. Dar dacă puternicile societăți cari țin în mîna lor minele, doresc să răpească moșioara omului sărac, atunci legea ajută înfăptuirea nedreptății acesteia.

Decisul acesta adus după toate formalitățile legale, e o dispoziție pretorială, care într'un mod simplu de tot, fără învoiața proprietarilor răpește o mulțime de pămînturi, case, edificii economice, pomi, pădure, etc. și le servește societății de mine Urikány-Zsilvölgyi.

*Sute de români ajunși pe drumuri.*

E vorba despre 62 moșioare, cari în mare parte erau averea, speranța și singurele mijloace de viață ale cîtorva țărani români, săraci lipiți pămîntului din Lupeni și Bărbăteni de sus. Aceste 62 de moșii se poate că aveau mai mulți proprietari, dar e sigur că prin rodul lor au susținut până acuma mai mulți oameni împreună familiile lor, cari la oialtă numărau mai multe sute de suflete. Însă societatea și-a pus ochii pe bucățelele de pămînt, a rostit porunca că „are lipsă de ele“ și fibirăul i-a îndeplinit dorința. Decisul sună astfel, că în decurs de 8 zile toate cășile, pămîntul și pomii, vor trece în proprietatea societății, iar stăpînii cei vechi, vor primi cîteva creștari, cu cari să-și cumpere traistă de cerșit, sau bilet de vapor pentru America — ori să-și scoată cărțulia de lucru și să meargă în mină, să muncească pentru aceia, cari i-au scos din moșie.

O repetăm:

*Fapta aceasta e legală.*

Vechitura de ordinațiune împărătească care spre mîndria parlamentarismului maghiar și azi se numește „lege“ de mine, îngăduie astfel de fapte: face cu puțință, ca societatea de mine pentru cîteva creștari de cerșetori să ocupe oricare pămînt, orice casă de care are trebuință, măcar să se împotrivescă proprietarii.

Nu suntem dușmanii exproprierii, dacă asta se face pentru binele obștesc. Din contră și noi zicem, că ar fi o trebuință foarte arzătoare, ca statul să exproprieze toate minele.

Însă nefericiții țărani din Lupeni și din Bărbăteni de sus, pe cari i-a scos din moșie societatea Urikány-Zsilvölgyi, prin asta au devenit adevărați cerșetori.

*Amănuntele hoției.*

Să cercetăm frumusețea și să vedem ce prețuri a stabilit domnia pentru pămîntul și averile sărmanilor răpiți:

Grupa I. Decisul asupra averilor din Lupeni, înșirate sub nr. 1—29. Au expropriat mai multe părțile, în mărime de 16.354 stîngeni pătrați, teritor cel-au numit arabil. Aceste zece jugere de pămînt arabil foarte interesant pămînt de arat pot fi: a fost pe el 21 edificii, dintre cari 8 case de locuit, celelalte cotețe, șuri, grajduri, etc. Mai erau pe aceste 10 jughere de pămînt „arabil“ și 371 pruni, precum și 29 altfel de pomi. E acolo între altele și un pămînt „arător“, în mărime de 520 stîngeni pătrați,





